

Begrippen

Uitwerking van een selectie van een aantal begrippen, behorend bij de *Bouwstenen voor het medicatieproces*.

Historie van de 'begrippen'

In 2013 is door de Werkgroep Begrippen¹ een set van begrippen vastgesteld met betrekking tot begindatum, einddatum, actuele medicatie etc. Het doel van het vaststellen van deze begrippen was eenduidigheid te creëren voor de toepassing in de medicatiebewaking (met name de medisch farmaceutische beslisregels) en het medicatieoverzicht.

Op 9 januari 2013 zijn deze begrippen voorlopig vastgesteld, waarbij tevens is geconstateerd dat deze begrippen heroverwogen dienen te worden nadat een conceptueel model van begrippen is ontwikkeld op basis van een analyse van het medicatieproces. Dit conceptueel model is in 2014 vastgesteld en beschreven in het document *Bouwstenen voor het medicatieproces. Therapeutische en logistieke medicatiegegevens gescheiden*, NHG/KNMP 2014 (zie www.z-index.nl, www.knmp.nl of www.nhg.org). De herziening van de begrippen heeft plaatsgevonden op 13 januari 2015.

Status van dit document

Dit document bevat de uitwerking van de begrippen die de Werkgroep Begrippen aan het begin van het project heeft benoemd als de begrippen die eenduidig vastgesteld dienen te worden. Dit betrof de begrippen begindatum, einddatum, chronische medicatie en actuele medicatie.

Deze begrippen zijn uitgewerkt binnen het kader van de Bouwstenen voor het medicatieproces. Het conceptueel model 'Bouwstenen voor het medicatieproces' omvat echter *meer* elementen dan alleen deze begrippen. De volledige uitwerking van de Bouwstenen wordt opgepakt in een traject onder regie van Nictiz, dat begin 2015 is gestart.

De status van dit document is dus dat een beperkt aantal begrippen reeds concreter met zorgverleners en leveranciers zijn vastgesteld om huidige knelpunten te kunnen oplossen, vooruitlopend op het implementatietraject van de Bouwstenen. Deze begrippen dienen echter vervolgens in het geheel van het implementatietraject 'Bouwstenen' een plaats te krijgen.

¹ bestaande uit leden van de Werkgroep Techniek en vertegenwoordigers uit de Gebruikersraden van Z-Index.

Buiten scope van dit document vallen:

- De beschrijving van de bouwstenen zelf. Deze is te vinden in het document *Bouwstenen voor het medicatieproces*. In onderstaande tabellen zijn in de kolommen 'termen' en 'conceptuele beschrijvingen' slechts de bewoordingen uit het document *Bouwstenen* overgenomen als fundament om de begrippen die binnen scope zijn nader uit te werken.
- Verdere uitwerking van bouwstenen uit het medicatieproces die geen relatie hebben met de begrippen zoals destijds door de Werkgroep Begrippen is vastgesteld. Dit betreft de bouwsteen 'Gebruik'.
- Verdere uitwerking van elementen van bouwstenen die wel in dit document worden genoemd, maar die geen relatie hebben met de begrippen zoals destijds door de Werkgroep Begrippen is vastgesteld. Bij deze elementen is in onderstaande tabellen expliciet benoemd dat dit buiten scope valt.

Tijdens dit project heeft de Werkgroep een aantal issues geconstateerd die betrekking hebben op de implementatie van de Bouwstenen en die buiten de scope van het vaststellen van de begrippen valt. Deze zijn in een apart document benoemd. Dit document is op te vragen bij Leonora Grandia, leonora.grandia@z-index.nl.

Z-Index

Leonora Grandia, Productmanager Farmacotherapie

Maart 2015

1. Medicatieafspraken

Een medicatieafspraken is het voorstel van een voorschrijver tot gebruik van medicatie waarmee de patiënt akkoord is.

Term		Conceptuele omschrijving	Implementatie punten en evt. operationele beschrijving ²
eigenschappen	afsprakdatum	De datum waarop de afspraak plaatsvond.	Buiten scope
	voorschrijver	De zorgverlener die de afspraak met de patiënt heeft gemaakt.	Buiten scope
	Patiënt		Buiten scope
beoogd gebruik	geneesmiddel	Het afgesproken te gebruiken geneesmiddel.	Binnen de medicatieafspraken betreft dit het 'niveau' waarop het geneesmiddel is voorgeschreven. In termen van de huidige G-Standaardstructuur: als de arts voorschrijft op PRK-niveau, betreft het geneesmiddel in de medicatieafspraken de PRK, schrijft de arts op HPK-niveau voor, dan betreft het de HPK. Variaties als het voorschrijven van 'levothyroxine 175 µg' (een sterkte waarvan geen handelsproduct verkrijgbaar is en wat momenteel niet wordt ondersteund in de G-Standaard) vallen echter ook binnen het concept van de medicatieafspraken.
	dosering(en) of staken	De afgesproken dosering, opvolgende doseringen, of het staken van het gebruik.	<i>Dosering</i> Concreet betreft dit de hoeveelheid die per keer en per tijdseenheid dient te worden gebruikt. Momenteel (2015) loopt een project van Z-Index, waarin landelijke afspraken worden gemaakt over de structuur van een doseerinstructie. <i>Staken</i> Een medicatieafspraken kan het staken van een geneesmiddel aangeven, voor de functionaliteit hiervan zie

² Deze kolom bevat de concrete uitwerking zoals vastgesteld door de Werkgroep Begrippen op 13 januari 2015.

		<p>het HIS-referentiemodel 2014 van het NHG.</p> <p>Bij een stopmedicatieafspraken gaat het staken in op de ingangsdatum van de stopmedicatieafspraken. De ingangsdatum en einddatum van de stopmedicatieafspraken is gevuld met dezelfde waarde.</p> <p>De stopmedicatieafspraken is vergelijkbaar met het huidige actief stoppen van lopende medicatie.</p>
	<p>gebruiksperiode</p> <ul style="list-style-type: none"> • begin • einde • duur 	<p>De beoogde gebruiksperiode</p> <p><i>Ingangsdatum</i>³ Dit is de datumtijd⁴ waarop de medicatieafspraken ingaat. De ingangsdatum is default de datumtijd van invoer en is te wijzigen door de zorgverlener, omdat de afgesproken dosering ook in kan gaan in de toekomst.</p> <p><i>Duur</i> In plaats van een ingangs- en einddatum moet het ook mogelijk zijn een gebruiksduur aan te geven. Het meest praktisch is dat dit een ingangsdatum is met een duur, waardoor het systeem zelf de einddatum kan uitrekenen. Alleen een duur zonder begin- of einddatum lijkt niet werkbaar, aangezien er dan geen handvat is om te bepalen wanneer dit middel in de medicatiebewaking meegenomen dient te worden of welke datum op het medicatieoverzicht aangegeven dient te worden.</p> <p><i>Einddatum</i> De einddatumtijd van de medicatieafspraken geeft de intentie van de duur van de therapie aan onafhankelijk van de hoeveelheid die wordt voorgeschreven. Daarom kan deze datum niet worden afgeleid uit de voorgeschreven hoeveelheid. Deze datum dient standaard leeg te zijn en met de hand ingevuld te worden. In overleg met de eindgebruikers kan nader bekeken worden of bij bepaalde geneesmiddelen een bepaalde default vulling mogelijk is.</p>

³ Het document *Bouwstenen voor het medicatieproces* spreekt vooral over 'begin' van een periode, daarnaast wordt 'begindatum' slechts terloops in de tekst genoemd. Bij de verdere uitwerking t.b.v. het HIS referentiemodel is besloten dat 'ingangsdatum' een betere term is dan 'begindatum', mede vanuit het oogpunt van dit woordgebruik bij een stopmedicatieafspraken.

⁴ Met 'datum' wordt in dit document 'datumtijd' bedoeld. Omwille van de leesbaarheid is echter niet overal de term 'datumtijd' gebruikt maar alleen 'datum'.

2. Toedieningsafspraken

Een toedieningsafspraken is de gebruiks- (of toedienings-) instructie van de apotheker aan de patiënt (of zijn vertegenwoordiger of toediener), waarbij een medicatieafspraken op een concreet niveau wordt ingevuld (bron: bouwstenen voor het medicatieproces).

Term		Conceptuele omschrijving	Implementatie punten en evt. operationele beschrijving ⁵
eigenschappen	afsprakdatum	De datum waarop de afspraak plaatsvond.	Buiten scope
	apotheker	De zorgverlener die de afspraak met de patiënt heeft gemaakt.	Buiten scope
	patiënt		Buiten scope
beoogd gebruik	geneesmiddel	Het afgesproken te gebruiken geneesmiddel.	Binnen de toedieningsafspraken betreft dit in principe 'HPK-niveau', of soms PRK niveau. Voor het bepalen of een middel een eerste/tweede/vervolguitgifte is zie implementatierichtlijn Uitgiftesignalen van Z-Index.
	dosering(en) of staken	De afgesproken dosering, opvolgende doseringen, of het staken van het gebruik.	<p><i>Dosering</i></p> <p>Concreet betreft dit de hoeveelheid die per keer en per tijdseenheid dient te worden gebruikt.</p> <p>Momenteel (2014) loopt een project van Z-Index, waarin landelijke afspraken worden gemaakt over de structuur van een doseerinstructie.</p> <p><i>Staken</i></p> <p>Een toedieningsafspraken kan het staken van een geneesmiddel aangeven.</p> <p>Bij een stoptoedieningsafspraken gaat het staken in op de ingangsdatum van de stoptoedieningsafspraken.</p> <p>De ingangsdatum en einddatum van de stoptoedieningsafspraken is gevuld met dezelfde</p>

⁵ Deze kolom bevat de concrete uitwerking zoals vastgesteld door de Werkgroep Begrippen op 13 januari 2015.

		<p>waarde.</p> <p>De stoptoedieningsafspraken is vergelijkbaar met het huidige actief stoppen van lopende medicatie.</p>
<p>gebruiksperiode</p> <ul style="list-style-type: none"> • begin • einde • duur 	<p>De beoogde gebruiksperiode Als het staken van het gebruik is afgesproken, is het begin gelijk aan het einde (een moment).</p>	<p><i>Ingangsdatum</i></p> <p>Dit is de datumtijd waarop toedieningsafspraken ingaat.</p> <p>De ingangsdatum is default de datumtijd van invoer is en is te wijzigen door de zorgverlener, omdat de afgesproken dosering ook in kan gaan in de toekomst.</p> <p><i>Duur</i></p> <p>In plaats van een ingangs- en einddatum moet het ook mogelijk zijn een gebruiksduur aan te geven. Het meest praktisch is dat dit een begindatum is met een duur, waardoor het systeem zelf de einddatum kan uitrekenen. Alleen een duur zonder begin- of einddatum lijkt niet werkbaar, aangezien er dan geen handvat is om te bepalen wanneer dit middel in de medicatiebewaking meegenomen dient te worden of welke datum op het medicatieoverzicht aangegeven dient te worden. Dit gegeven dient overgenomen te worden uit de medicatieafspraken.</p> <p><i>Einddatum</i></p> <p>De einddatumtijd van de toedieningsafspraken geeft de intentie van de duur van de therapie aan onafhankelijk van de hoeveelheid die wordt voorgeschreven. Daarom kan deze datum niet worden afgeleid uit de voorgeschreven hoeveelheid. Deze datum dient overgenomen te worden van de medicatieafspraken.</p>

3. Verstrekkingverzoek

Een verstrekking is het verzoek van een voorschrijver aan de apotheker verstrekking(en) te doen aan de patiënt, ter ondersteuning van de geldende medicatieafpraak.

Term		Conceptuele omschrijving	Implementatie punten en evt. operationele beschrijving
eigenschappen	Datum verstrekkingverzoek	Het moment waarop het verstrekkingverzoek wordt gedaan.	Het document <i>Bouwstenen voor het medicatieproces</i> vermeldt: de datumtijd waarop het verstrekkingverzoek wordt gedaan.
	patiënt		Buiten scope
	voorschrijver	De voorschrijver die de verstrekking verzoekt.	Buiten scope
	verstrekker	De apotheker of apotheek waaraan het verzoek is gericht.	Buiten scope
	geneesmiddel	Het geneesmiddel waarop het verzoek betrekking heeft.	Buiten scope
	hoeveelheid	Te verstrekken hoeveelheid.	Buiten scope
	gefiatteerde verbruiksperiode	Met het verzoek is de apotheker toestemming verleend verstrekkingen te doen opdat gedurende deze periode de patiënt voldoende medicatie op voorraad heeft.	Het document <i>Bouwstenen voor het medicatieproces</i> vermeldt: de gefiatteerde verbruiksperiode kan in veel gevallen worden beschreven door alleen een einddatum: <i>de gefiatteerde einddatum verbruik</i> .
	aanvullende wensen	zoals distributievorm, 'verstrekken per week, etc.	Buiten scope

4. Verstrekking

Een verstrekking is het verstrekken van een hoeveelheid van een geneesmiddel aan de patiënt (, zijn toediener of zijn vertegenwoordiger).

Term		Conceptuele omschrijving	Implementatie punten en evt. operationele beschrijving ⁶
eigenschappen	verstrekingsdatum	Het moment van uitgifte	De datumtijd waarop het geneesmiddel wordt verstrekt. Idealiter is dit de datum waarop het geneesmiddel aan de patiënt wordt overhandigd.
	patiënt		Buiten scope
	verstrekker	De apotheker die de verstrekking doet.	Buiten scope
	geneesmiddel	Het ter hand gestelde geneesmiddel	Dit betreft het fysieke artikel dat is verstrekt. In de terminologie van de G-Standaard betreft dit meestal het ZI-nummer.
	hoeveelheid	Aantal te verstrekken eenheden.	Buiten scope
	Geplande verbruiksperiode	De verstrekking kan bedoeld zijn om in een specifieke periode te worden verbruikt.	De beschrijving van de theoretisch berekende einddatum waarop het geneesmiddel op zou zijn, behoort conceptueel bij de bouwsteen 'verbruik' die hieronder is beschreven. De 'geplande verbruiksperiode' wordt in dit document niet verder uitgewerkt. Dit betreft een nieuw concept dat het plannen van geïndividualiseerde distributievormen betreft, en was niet in de oorspronkelijke begrippen opgenomen.
	aanvullende informatie	zoals distributievorm, instelling of adres waaraan is geleverd enzovoorts.	Buiten scope

⁶ Deze kolom bevat de concrete uitwerking zoals vastgesteld door de Werkgroep Begrippen op 13 januari 2015.

5. Verbruik

Het verbruik is het opmaken van (een deel van) de medicatievoorraad van een patiënt.

Term		Conceptuele omschrijving	Implementatie punten en evt. operationele beschrijving ⁷
eigenschappen	patiënt	De eigenaar van de medicatievoorraad	Buiten scope
	medicatievoorraad	De hoeveelheid van een geneesmiddel dat in bezit is van de patiënt. Er kan ook een deel van deze voorraad geduid worden, bv. het deel dat zojuist verstrekt is (deelvoorraad).	Buiten scope
	Verbruikperiode <ul style="list-style-type: none"> • begin • einde 	De periode waarin een (deel)voorraad verbruikt wordt of werd. De einddatum duidt het moment waarop de medicatievoorraad op is.	<p><i>Ingangsdatum:</i> De ingangsdatumtijd is de datum waarop de patiënt start met het aanbreken van deze voorraad. Zolang er geen goede manier is om het verbruik te registreren, is de ingangsdatum van de medicatieafspraken en/of toedieningsafspraken de beste benadering van de ingangsdatum van het verbruik.</p> <p><i>Einddatum (= geschatte einddatum verbruik)</i> Dit is de laatste datumtijd waarop het ter hand gestelde geneesmiddel nog in gebruik is. Dit kan worden geschat aan de hand van de verstrekingsdatum, het beoogd gebruik (uit de medicatieafspraken of de toedieningsafspraken) en de verstrekte hoeveelheid OF de datum die de verstrekker zelf invult. Deze einddatum is vergelijkbaar met de huidige berekende theoretische einddatum van het geneesmiddel.</p>

⁷ Deze kolom bevat de concrete uitwerking zoals vastgesteld door de Werkgroep Begrippen op 13 januari 2015.

6. Actuele/huidige medicatie

Term	Conceptuele omschrijving	Implementatie punten en evt. operationele beschrijving ⁸
<p>Actuele medicatie- of toedieningsafpraak.</p> <p>Huidige medicatie- of toedieningsafpraak</p>	<p>De geneesmiddelen die een patiënt (potentieel) gebruikt.</p>	<p><i>Actuele medicatie:</i> Een medicatie/toedieningsafpraak is actueel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indien de effectieve einddatum⁹ ervan in het heden of in de toekomst ligt. - de begindatum in het verleden, heden of <i>toekomst</i> ligt. Afspraken waarvan de begindatum in de TOEKOMST ligt, vallen dus <u>OOK</u> onder 'actuele' medicatie. <p><i>Huidige medicatie:</i> Een medicatie/toedieningsafpraak is huidig:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indien de effectieve einddatum*) ervan in het heden of in de toekomst ligt. - de begindatum in het verleden of heden ligt. Afspraken waarvan de begindatum in de TOEKOMST ligt, vallen dus <u>NIET</u> onder 'huidige' medicatie.

⁸ Bron: *Bouwstenen voor het medicatieproces*.

⁹ Deze term is afkomstig uit de 'Bouwstenen voor het medicatieproces, maar wordt in dit document niet nader uitgewerkt. Met effectieve einddatum wordt bedoeld de einddatum waarop de afspraak uiteindelijk eindigt. Dit kan vroeger zijn dan dat bij het starten van de afspraak is afgesproken, als er een vervolgspraak volgt die de oorspronkelijke afspraak eerder doet eindigen.